

Jong beginnen met seksuele opvoeding

Tips

- Beschouw seksuele opvoeding als onderdeel van de opvoeding.
- Begin zo vroeg mogelijk met de seksuele opvoeding.
- Benoem de geslachtsdelen.
- Ga in op vragen.
- Wees open en eerlijk.
- Neem de tijd, maar weet ook wanneer te stoppen.
- Gebruik een prentenboek als je het lastig vindt om uit te leggen wat seks is.

Seksuele opvoeding vinden ouders erg belangrijk. Toch doen ze er weinig aan, zegt pedagoog Channah Zwiep. 'Wie op een dag besluit zijn kinderen over seks te vertellen, is te laat. Kinderen moeten weten dat seksualiteit bespreekbaar is, en dat kun je ze niet vroeg genoeg leren.'

Ze is drie jaar oud en masturbeert bijna elke dag in haar bedje. Voor en na het slapen wrijft ze over haar vagina. Alleen als ze heel moe is, valt de peuter in slaap zonder het te doen. Haar ouders zijn verbaasd als ze het ontdekken, maar hebben er geen moeite mee. Blijkbaar is zelfbevrediging een manier van hun dochtertje om te ontspannen. Pedagoog Channah Zwiep, gespecialiseerd in de seksuele ontwikkeling van kinderen, heeft bewondering voor de reactie van deze ouders. Ze tekende hem op tijdens een onderzoek naar de seksuele opvoeding van jonge kinderen waarvoor ze vijftig ouders en vijftig pedagogisch medewerkers in de kinderopvang ondervroeg. „Volwassenen zien regelmatig seksueel getint gedrag waarmee jonge kinderen hun eigen lichaam verkennen. Variërend van peuters die rondlopen met een hand in hun broek tot kinderen die masturberen tot ze een orgasme krijgen. Veel ou-

ders schrikken daarvan, straffen hun kinderen of zeggen er juist niets over.” Dat is volgens Zwiep geen onwil, maar angst. „Ze zijn bang dat hun kinderen buiten de normale ontwikkeling vallen. Of erger: dat ze zijn misbruikt. Doordat ze niet met andere ouders over seksualiteit praten, weten ze vaak niet wat het gemiddeld gedrag is.” Regelmatig krijgt Zwiep mails van verontruste ouders. In de meeste gevallen kan ze een geruststellend antwoord sturen. „Masturberen begint vaak al op jonge leeftijd. Eerst raken baby's toevallig hun geslachtsdelen aan. Als ze anderhalf zijn, gaan ze dit soms wat doelgerichter doen. Peuters die op hun knuffels rijden; het komt echt regelmatig voor.” In haar boek 'Wat is wijsheid?' legt Zwiep uit hoe de seksuele ontwikkeling van kinderen verloopt en hoe ouders invulling kunnen geven aan de seksuele opvoeding. „Daar is niet één manier voor”, benadrukt Zwiep. „Seksualiteit is waardegevoelig en als ouders bepaal je zelf hoe je er invulling aan geeft.” Een vader die liever niet met zijn achtjarige dochter douchet, omdat hij bang is dat hij een erectie krijgt? „Prima. Al kun je je wel afvragen of het nodig is dat hij daar moeite mee heeft”, zegt Zwiep. „Een erectie is voor volwassenen een beladen onderwerp, terwijl voor kinderen geldt dat zij gewoon vinden wat jij gewoon vindt. De erectie op zich is

niet erg. Het gaat om de angst voor de eventuele behoefte er iets mee te doen. Daarin moet een volwassene absoluut zijn grens kennen.”

Vermijden

Zwiep adviseert alle ouders om vooral open te zijn. Over die erectie bijvoorbeeld. „Je kunt de situatie vermijden, maar je kunt ook vertellen wat er gebeurt, als het gebeurt. Of je legt uit dat je liever niet samen douchet, omdat je bang bent dat je een erectie krijgt”, zegt Zwiep. De angst van sommige ouders dat vroeg over seksualiteit praten ertoe leidt dat kinderen vroeg seks hebben, is volgens haar ongegrond. En wie op een dag besluit zijn kinderen over seks te vertellen, is eigenlijk te laat. „Seksuele opvoeding is veel meer dan praten. Het is het meegeven van kleine dingen in de dagelijkse omgang.” Over hoe een lichaam werkt bijvoorbeeld. „Kinderen moeten weten dat seksualiteit bespreekbaar is, en dat kun je ze niet vroeg genoeg leren. Een peuter die met z'n moeder in bad zit en in haar borst knijpt, leert ervan als zij zegt dat ze dat niet fijn vindt.” Niet iedereen vindt het gemakkelijk om open te zijn over seksualiteit. „Volwassen hebben dat zelf vaak niet geleerd. Uitleggen wat tongzoenen is, dat lukt de meeste ouders nog wel. Vraagt hun kind of ze zelf wel eens tongzoenen, dan wordt het moeilijker. Zo open als we tegen-

'Ook leerkracht weet vaak onvoldoende'

Niet alleen ouders, maar ook pedagogisch medewerkers en leerkrachten zijn vaak onvoldoende op de hoogte van de seksuele ontwikkeling van kinderen, zegt pedagoog Zwiep. Daardoor wordt er nog te vaak veroordelend gereageerd op onschuldige, seksueel getinte spelletjes. „In de media is soms aandacht voor jonge kinderen die leeftijdgenootjes zouden hebben misbruikt. Vaak gaat het om spelletjes die kinderen spelen omdat ze nieuwsgierig zijn naar het lichaam van een ander.” Die spelletjes hebben soms grote gevolgen. „Als kinderen erover vertellen, kunnen ouders overdreven angstig reageren. Als ze op school verhaal halen, gaan scholen de boel vaak sussen, uit angst om bekend te staan als school 'waar aan seks wordt gedaan'. Soms wordt het kind dat het spelletje begon zelfs van school gestuurd.” Volgens Zwiep is het beter als er beleid komt over hoe om te gaan met seksueel getint gedrag. „Vertel de ouders op ouderavonden dat kinderen nu eenmaal dit soort spelletjes doen. Wat niet betekent dat je geen grenzen mag stellen. Als een spel gevaarlijk wordt, doordat kinderen stokjes in een vagina steken, dan grijp je natuurlijk in. En dat doe je ook als iets onder dwang gebeurt. Maar een kind straffen voor gedrag dat bij de seksuele ontwikkeling hoort, gaat te ver.”

woordig over seksualiteit lijken, zijn we vaak helemaal niet.”

'Wat is wijsheid?' - Channah Zwiep, uitgeverij SWP. Meer informatie op www.kind-enzo.nl.

MANDY PIJL